

Book reviews

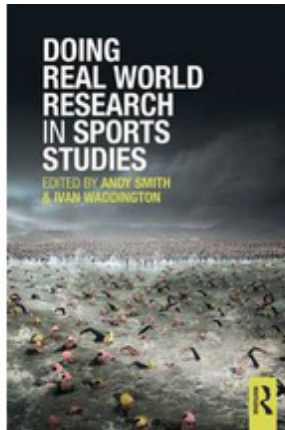
Recenzii cărți

Doing Real World Research in Sports Studies (Realizarea de studii în lumea reală a sportului*)

Editori: *Andy Smith, Ivan Waddington*

Editura: Routledge, 31 octombrie 2013

256 pagini; Preț: € 31.51

Ca specialist „cu vechime” în domeniul științelor sportului, prin fața ochilor căruia a trecut un număr considerabil de coperti de carte, mi se întâmplă foarte rar ca, parcurgând un titlu, să am, instantaneu, revelația că o astfel de lucrare este tocmai, *sau aproape tocmai* ceea ce îmi doream foarte mult, și de mult, și speranța că în ea voi găsi răspunsuri și soluții pe care eu, dar și destui alții, le așteptam parcă dintotdeauna. Ei bine, deși formal este dedicat sociologiei sportului (asta neînsemnând defel că majoritatea celor conținute nu au valabilitate și pentru cercetarea din alte domenii ale științelor sportului), volumul nu prea voluminos al cărui titlu este consemnat mai sus, pare a reprezenta, cel puțin pentru subsemnatul, un exemplar din această categorie rară dar, cu atât mai prețioasă, de cărți; motiv pentru care am ținut neapărat ca bucuria descoperirii lui să o împărtășesc și cititorilor revistei noastre.

În mod obișnuit, cărțile de metodologia cercetării științifice tind să prezinte o imagine incompletă, idealizată și simplistă, a procesului de cercetare, ignorând „fața umană” a cercetării. În realitate însă, în practica cercetării din domeniul sportului, lucrurile nu stau deloc așa, pentru că, la fel ca orice alt individ, cercetătorul este un om care gândește, raționează, dar în același timp nu este lipsit sau ferit de sentimente, de trăiri emoționale. Or, originalitatea prezentei cărți, care însumează experiențele, opiniile și destăinuirile unor cercetători de vârf, la nivel mondial, tocmai în asta constă; că ne prezintă dificultățile de zi cu zi, cu care de regulă te confrunți pe parcursul unui asemenea demers investigativ: start greșit, sau oricum nu cel mai bun posibil, necesitatea reformulării sau nuanțării ipotezei, a revizuirii sau completării design-ului experimental etc. Toate, până la urmă, întâmplări și momente „normale”,

adică aproape inevitabile, ale unei cercetări oneste, în spiritul și în respectul deontologiei specifice.

Cartea are 10 capitole, dedicate unui număr egal de cercetări-model pe sportivi adevărați; cercetări care au adus o contribuție distinctă și notabilă la sociologia sportului. Mai întâi, autorul de capitol explică în ce fel a derulat proiectul și problemele (aspectele) cu care s-a confruntat, descriind detaliat și cu franchețe, modul în care: ♦ și-a conceptualizat inițial și și-a definit(ivat) proiectul, ♦ și-a asigurat finanțarea sau sponsorizarea, din partea unor organisme potente, ♦ a rezolvat problema modificărilor ce s-au impus a fi făcute în planul de cercetare, ♦ s-a confruntat cu, și a surmontat obstacolele venite din exterior, ♦ a manageriat relațiile interpersonale/emoționale din mediul de cercetare, ♦ a rezistat posibilelor amenințări la siguranța personală sau la integritatea fizică, ♦ a trecut peste momentele norocoase, peste ghinioane, sau peste rezultatele neprevăzute și nedorite și ♦ a făcut față atitudinilor favorabile sau ostile ale mediei, vis-à-vis de rezultatele cercetărilor sale. Pentru ca, după aceea, într-un așa-numit „comentariu”, un alt specialist recunoscut al disciplinei, să scoată în evidență din ce motive cercetarea respectivă trebuie privită ca și o contribuție majoră la cunoștințele din domeniu, și în ce fel ea poate influența și ghida studiile ce se derulează în prezent, și/sau cele viitoare. În felul acesta oferindu-li-se cititorilor - fie ei studenți sau deja cercetători - posibilitatea de a accede la o înțelegere mai realistă și mai aplicată, a tuturor aspectelor și dificultăților, pe care procesul de cercetare le presupune.

Ca orice apariție și prezenta are o introducere. Mai consistentă decât de obicei însă - 10 pagini - ea chiar trebuie citită, deoarece aici editorii explică și exemplifică de ce abordarea lor este mai realistă și mai utilă decât majoritatea lucrărilor de metodologia cercetării; și anume pentru că îi informează și-i pregătește mai bine, pentru ce-i așteaptă, pe cei care vor să se apuce de cercetare, iar pe de altă parte le arată că și alții s-au confruntat cu surprize și dificultăți, celor care au deja o anumită experiență pe acest tărâm. Spre exemplu, în respectiva introducere editorii scot în evidență importanța șansei, demonstrând că situațiile ce pot fi puse pe seama ei sunt destul de frecvente. Și, în plus, că norocul are o influență mai mare decât se poate bănuși, și decât lasă să se creadă citarea obsesivă - dar și exclusivă - a celui mai faimos dintre cazurile de acest gen: descoperirea penicilinei de către Alexander Fleming. Dovadă, de altfel, faptul că mulți dintre autorii capitolelor cărții, amintesc de rolul pe care l-a avut întâmplarea în derularea și ducerea la bun sfârșit a unui proiect propriu de cercetare. Bunăoară, chiar Waddington (unul dintre editori, și autorul primului capitol) povestește cât de mult l-a ajutat șansa pentru studiul privind managementul accidentelor din fotbalul profesionist englez, atât în demersul, deloc ușor, de contactare și atragere la colaborare a medicilor de club, cât mai ales în accederea la totala bunăvoință a jucătorilor accidentați. Destul de greu, dacă nu chiar imposibil de

sperat a fi obținută, dacă n-ar fi întâlnit întâmplător pe un fost fotbalist profesionist, prin intermediul căruia a ajuns la președintele Asociației Fotbaliștilor Profesioniști; moment din care începând, solitudinea atât de necesară, practic indispensabilă, a fotbaliștilor, a fost asigurată.

Alt aspect foarte important pentru bunul mers al unei cercetări, despre care de asemenea nu se vorbește în tratatele de metodologia cercetării, este cel al atmosferei din cadrul echipei, practic al posibilelor neînțelegeri dintre membrii acesteia. Se arată că cele mai mari probleme există șanse să apară, atunci când echipa de cercetare este formată din 3 investigatori (triada fiind, se pare, o structură socială inevitabil instabilă), și mai ales dacă ea conține atât bărbați, cât și femei. Relațiile dintre membrii riscând a deveni mai încordate, cu deosebire în perioadele în care apar anumite dificultăți sau stagnări, în derularea programată a proiectului.

Cartea vorbește și despre riscurile specifice ale cercetării sociologice din sport. Când vine vorba de riscurile din cercetare, ne gândim de obicei la eventualități mai mult sau mai puțin teoretice; de a nu ți se confirma ipoteza, de a insista prea mult pe o pistă greșită, de a te infecta cu germenii pe care-i studiezi etc. Dar, în sociologia sportului există situații în care demersul cercetătorului îl poate expune unor riscuri nu doar posibile, și care-și au sorginea în chiar interesele și comportamentele subiecților cercetați; indivizi în principiu certați cu legea, cu îndeletniciri ce nu se desfășoară la vedere, și care nu se poartă deloc cu mânuși atunci când cineva le poate deranja „afacerile”. Despre așa ceva ne povestește Atkinson, în capitolul 4, care a trebuit să aibă negocieri foarte dificile pentru a i se permite accesul - bineînțeles limitat și condiționat - în zonele de activitate și în mediul unor bișnițari de bilete din Canada, în timp ce Monaghan, în capitolul 5, se referă la fascinantele peripeții prin care a trecut, când a investigat lumea culturii consumatorilor de anabolizante din Țara Galilor. Și exemplificările de acest gen ar mai putea continua, ceea ce, totuși, ar deveni excesiv, în contextul recenziei de față.

Cert este însă că, dintre cele trei moduri posibile de comunicare, ce pot fi utilizate în cercetarea legată de sport – cel „științific” (folosit în subdisciplinele fizice și biologice ale științei sportului), cel „realist” (pe care-l pretind revistele de sociologia sportului) și cel „confesiv” (care-l transpune pe lector „în spatele scenei” și în intimitatea procesului de cercetare, demistificând activitatea din teren a cercetătorului, care povestește exact, și în detaliu, tot ce i s-a întâmplat) – autorii volumului de față l-au ales pe ultimul, oferindu-ne o colecție de „jurnale” ale cercetărilor lor. Jurnale în care găsim consemnate cu acribie, dar și cu totală sinceritate, și bunele și relele de care au avut parte, pe parcursul lungului, anevoiosului, incitantului, dar până la urmă fructuosului lor demers științific.

Parcurgând titlurile din cuprins, suntem plăcut surprinși să constatăm faptul că editorii au ales “să ia un start tare”, prin plasarea materialului „Cercetând lumea fotbalului profesionist” ca prim capitol. Spunem asta deoarece, chiar dacă multora nu le place, fotbalul este deocamdată sportul cel mai răspândit, popular, bine plătit (la nivel de sume totale de bani ce se vehiculează în interiorul și în jurul lui) etc. Dar, în același timp, și sportul cel mai reticent și dificil, în ce privește acceptul și colaborarea pe linia

realizării de cercetări și experimente, pe de o parte, și/sau preluarea/implementarea noutăților științifice, pe de altă parte*. Celelalte titluri de capitole sună în felul următor**:

2. “Sportivii lui Darwin”: o retrospectivă după 15 ani,
3. Constituția fizică între obiectiv și unealtă: cum devii boxer profesionist,
4. Managementul pagubei: bișnița cu biletele de intrare, etica cercetării și detașarea implicată,
5. Culturismul, substanțele interzise și riscul: reflexii pe marginea unui studiu etnografic,
6. Revizuirea conceptelor de acasă și în deplasare: lucrurile prezentate exact așa cum sunt,
7. Aspecte metodologice privind cercetarea activității fizice la persoanele aflate către sfârșitul vieții,
8. Cercetarea activității fizice din zonele dens populate și sărace: cine activează și care sunt beneficiile,
9. Sportul pentru dezvoltarea socială: nevoia de scepticism,
10. Cercetarea modificărilor de politică privind educația fizică și sportul în școală.

*Lucru confirmat inclusiv de mărturisirile cercetătorilor de la School of Sport and Exercise Sciences din Liverpool (unde subsemnatul a avut șansa de a petrece - ca bursier Tempus - luna noiembrie a anului 1992), indiscutabil instituția cu cele mai multe și valoroase cercetări din lume, în și despre fotbal, și cu foarte strânse relații cu celebrele cluburi locale Liverpool și Everton. Cercetători care, atunci când i-am întrebat cum se înțeleg și se descurcă cu sportivii și conducătorii din diversele discipline, au trebuit să accepte că, deși comparativ cu alți colegi ei o duc destul de bine, cel mai dificil de colaborat tot cu cei din fotbal rămâne.

**Reținem aici doar titlurile capitolelor; nu și ale „comentariilor” pe marginea conținutului fiecărui capitol.

Gheorghe Dumitru
gdumitru@seanet.ro

Golani de lux
(Luxury hooligans)
Autor: Titus Spănu
Editura: Kron-Art, Brașov, 2011
203 pagini

Cu siguranță, mulți dintre dumneavoastră nu sunteți familiarizați cu numele lui Titus Spănu. Numele este cunoscut mai mult generației anilor '50, asociat fiind cu atletismul și atleții Clubului Sportiv „Universitatea” Cluj-Napoca, în perioada respectivă „Știința Cluj”.

Personal, primele însemnări despre Titus Spânu le-am citit în *Monografia atletismului universitar clujean*, datorată unui mare atlet, Gheorghe Monea. A urmat o altă lucrare de referință, *Clubul Sportiv „Universitatea”*. *Atletism Cluj*, lucrare coordonată de Aurel Palade Ursu, Grigore Cojocaru și Traian Sudrigean, lucrare în care sunt publicate fragmente din „Golani de lux” (paginile 65-72).

Titus Spânu (n. 1935), avocat de meserie, este originar din Brașov. Încă din perioada studiilor liceale, practică boxul, baschetul, atletismul. Devenit studentul Facultății de filologie (exmatriculat în urma unei nefericite întâmplări), apoi al Facultății de drept din cadrul Universității clujene, Titus Spânu devine și atletu clubului Știința Cluj, antrenor dr. Ioan Arnăuț. Colegi îi sunt Aurel Palade Ursu, Traian Sudrigean, Cornel Porumb, Gary Bock, Ilarie Măgdaș, Grigore Cojocaru, Mircea Pop, Dora Copândeian, Ana Beșuan, Draga Comșa, Alexandra Taifas Sicoe, Ion Boitoș, generație de care se leagă frumoase și trainice performanțe atletice clujene. Este și perioada care ne interesează cel mai mult. Și ne interesează deoarece, generos cum este, Titus Spânu dedică pagini consistente nu numai corifeilor atletismului clujean și românesc, ci și vârfurilor universitare și culturale, numind aici personalități cum sunt Acad. Raluca Ripan (din postura de rector al Universității „Babeș-Bolyai”), Prof. dr. Ion Pervain (decan al Facultății de filologie), Asistent universitar dr. Ioan Pop D. Popa (eminentul chirurg de mai târziu), Lucia Stănescu, scriitorul Ion Agârbiceanu, Prof. dr. Mircea Stoica. Sunt

pagini care se citesc fără a lăsa cartea din mână, lucruri inedite despre viața Clujului, socială, universitară, medicală, sportivă, culturală (Marcel Țigăreanu ocupă un loc distinct în amintirile lui Titus Spânu; nu știu câți își mai amintesc în zilele noastre de Marcel Țigăreanu, cu roluri în opere și teatru, o figură artistică aparte în peisajul artelor spectacolului de la noi), pagini care ne apropie o perioadă care ar trebuie mai bine cunoscută.

Cartea interesează și pentru amintirile autorului legate de nume precum Fănuș Neagu, Ion Băieșu, pictorul Ștefan Țințu, pictorul Florin Butnaru, Marga și Eugen Barbu, Marcel Butuza, cineastul Baranyi Geza, Ion Țiriac, Nicolae Pescaru, Laurian Taus, de cei care au fost, pentru o perioadă numai, oaspeții Brașovului și atunci trebuie amintiți Marina Vlady, Henry Colpi, Jean Marais, Jean Paul Belmondo, Antoanela Lualdi, pagini memorabile. Pagini memorabile despre Brașov și Cluj, pagini memorabile despre oameni importanți și reprezentativi, pagini memorabile despre o perioadă pe care mulți au traversat-o, dar despre care puțini au scris sau scriu, pagini care au la bază o sinceritate dezarmantă. Dincolo de sinceritate stau prietenia, colegialitatea, credința, respectul, încrederea, spiritul de învingător. Așa cum a fost, este și va rămâne Titus Spânu. Un golani de lux, specia este tot mai rară din păcate, un golani de lux care se raportează la valorile perene ale ființei noastre.

Demostene Șofron
dem_sof@yahoo.it